

Branko BEGOVIĆ

Branko SOBOTA

KUD „GRGUR KARLOVČAN“ KALINOVAC

Opće društvene prilike krajem 19. stoljeća koje su nastajale uvođenjem obaveznog školstva postepeno su dovodile do osnivanja društvenih organizacija širom Podravine. Među prvima počela su se osnivati Dobrovoljna vatrogasna društva, a od početka 20. stoljeća i raznih drugih, npr. Hrvatskog sokola, raznih društava koja su prethodila kulturno-umjetničkim društvima koja su se bavila očuvanjem vlastite kulturno-tradicijske i umjetničke baštine. Tako je bilo i u Kalinovcu sredinom 1920-ih godina kada je osnovano društvo koje danas nosi ime «Grgur Karlovčan» i koje ima zanimljivu prošlost.

Kulturno umjetničko društvo "Grgur Karlovčan", koje je danas jedno od najznačajnijih društava u Kalinovcu, ima svoje korijene u Ogranku društva "Seljačka sloga" osnovanog 16. prosinca 1925. godine. Već u početku, osim folklorom, taj Ogranak "Seljačke sloge", okupljao je pjevače, tamburaše, a bila je osnovana i knjižnica i čitaonica. Već nakon četiri godine, 1929., proglašenjem "šestojanuarske diktature" kralja Aleksandra rad cijelog društva je zabranjen, kao i na području cijele tadašnje Hrvatske.

Dana 30. siječnja 1936. godine rad "Seljačke sloge" ponovo je odobren od glavnog centra svih društava u Zagrebu (tzv. Središnjice), pa tako rad nastavlja i folklorna skupina. Folklorišti kalinovačkog Ogranka, koliko je to danas poznato, prvi puta su nastupili na Smotri folkloru u Zagrebu 1937. godine, a u Zagrebu bilježi se i nastup 1939. godine. U to se vrijeme uvijek bava i izvodi i poznato kalinovačko kolo "Lova drži Jozo".

Početak drugog svjetskog rata Ogranak "Seljačke sloge" u Kalinovcu prestaje djelovati, da bi nastavio rad po njegovom završetku, 1946. godine. Već iste godine folklorišti nastupaju na Kotarskoj smotri u Koprivnici 22. rujna 1946. godine, zatim sami organiziraju jednu smotru folkloru iste i naredne, 1947. u Kalinovcu. Te je smotre posjetio prof. etnograf Vinko Žganec, zapisavši dosta kola i pjesama iz Kalinovca i okolice (objavljeno u knjizi "Hrvatske narodne popijevke iz Koprivnice i okoline"). Osim Žganca, kalinovačke izvorne pjesme zapisivali su i drugi etnografi i etnolozi, pa je stoga sačuvano, premda ne i obrađeno mnogo dragocjenog folklornog materijala i blaga. Folklorno društvo djeluje i narednih desetljeća, ali s povremenim prekidima. Dana 22. prosinca 1971. godine grupa od tridesetak mještana, kako je vidljivo iz sačuvanog zapisa osnivačke skupštine Pjevačkog društva "Grgur Karlovčan" Kalinovac osnovalo je, odnosno obnovilo nekadašnji folklorni ogranak "Seljačke sloge" (registrirano pod br. UP/I-04-6/1 22.12. 1971. kod SUP-a Đurđevac). Međutim, ono je djelovalo svega nekoliko godina, pa se 1977. godine počelo ozbiljno raspravljati o tome da "treba oži-

KUD "Grgur Karlovčan" na Međunarodnoj smotri folkloru u Zagrebu 1998., gdje ih je posjetio pokojni poznati slikar Ivan Lacković-Croata koji bio česti pratitelj i dobrotvor

viti rad ranije osnovanog Pjevačkog društva "Grgur Karlovčan". Postoji podatak da je 1972. godine društvo imalo 64 člana. Voditelj je bio Ivan Hanžek iz Đurđevca, a predsjednik društva Martin Trepotec. Kako se sačuvao zapisnik iz 1971. godine, donosimo ga u prijepisu gotovo u cijelosti (Prilog 1.). Valja napomenuti da se osnivanjem ovog društva radilo o djelomičnom obnavljanju nekadašnje spomenute pjevačko-folklorne grane Ogranka "Seljačke sloge", ali i uvođenju raznih muških i ženskih, te mješovitih zbornih pjesama. No, do ponovnog ozbiljnog oživljavanja isključivo folklornog kulturno-umjetničkog društva koje do dan danas neće prestati djelovati, došlo je 18. prosinca 1981. godine, kada je obnovljeno pod okriljem Društva "Naša djeca" koje je bilo osnovano početkom 1970.-ih i djelovalo desetak godina (1976-77. predsjednik Društva "Naša djeca" Dorica Stipčić, a tajnik Nevenka Gašparić), ali od tada nosi naziv Kulturno-umjetničko društvo "Grgur Karlovčan". Na sastanku toga dana pod točkom četiri, na prijedlog Marije Rabadžija, učiteljice u Osnovnoj školi rad je obnovljen, a oformljene su tri grupe: folklorna, dramska i pjevački zbor, a što je u stvari bilo proširivanje djelatnosti deset godina prije obnovljenog Pjevačkog društva. Prva predsjednica bila je Marija Kucelj, tajnik Tomislav Franjić, a voditeljica Marija Rabadžija. Prvi koraci rađeni su prema uputama i sjećanjima Marije Miklič. Društvo od samih početaka njeguje isključivo izvorni folklor, a nošnju pronalazi u starim škrinjama i skupljanjem od starijih ljudi. Sve do 1989. godine djelovala je i dramska (diletantska) grupa KUD-a, koja je izvodila svake godine po jednu novu predstavu i prikazivala ju ili u mjestu ili u gostima u okolnim naseljima, a glumci su bili mladi (diplomirani ili samo) studenti, srednjoškolci

Članovi KUD-a 1980-ih godina.

i brojni drugi koji su imali talenta za glumu. Brojne predstave režirao je Tomislav Franjić (Dramska sekcija nastupila je prvi put 1982. s pučkim igrokazom "Sastanak v kleti" kojega je režirala Marta Rakitničan, a nastupilo je 7 glumaca). Drugu predstavu 1983. godine isto je režirala Marta Rakitničan, a bila je to "Gripa", gdje je nastupilo također 7 glumaca amatera. Zatim slijede predstave koje je sve režirao Tomislav Franjić. Treća po redu (1984.) bila je "Kakva ljubav takva plaća", četvrta (1985. "Klupko", peta (1986.) "Čovjek na položaju", šesta (1987.) "Prodani dedek", sedma (1988.) "Probudi se Kato", osma (1989.) "Češalj" i posljednja, deveta bila je "Vuzel" iz 1990. godine, čime prestaje djelovanje ove sekcije (Izvor: Tomislav Franjić). Pjevačka grupa nije djelovala dugo, a posljednjih 20 godina, KUD se bazirao na očuvanju i izvođenju izvornog folklor.

Od 1981. do danas, Kulturno umjetničko društvo je realiziralo niz nastupa na najvećim smotrama folklornog stvaralaštva u Republici Hrvatskoj. Na Međunarodnoj smotri folkloru u Zagrebu i Vinkovačkim jesenima tri puta, Đakovačkim jesenima dva puta, te niz nastupa u svim regijama Republike Hrvatske. KUD redovito nastupa na Županijskim smotrama (nekada Kotarskim) folkloru, a nastupali su i na međunarodnim smotrama folkloru s nekoliko cjelovečernih programa u NR Mađarskoj.

U tih 25 godina rada u Kalinovcu se održavaju susreti folkloru pod naslovom "Pjesmom i plesom do prijateljstva" na kojima gostuju folklorna društva iz okolnih mjesta. Održavaju se i susreti folkloru prigodom obilježavanja Dana Općine Kalinovac i Dana župe sv. Luke u Kalinovcu, "Lukovo u Kalinovcu", te prigodom obilježavanja Ivanja tj. "Ivanjskog kresa". KUD sudjeluje i na Županijskim manifestacijama, Podravskim motivima, Križevačkom spravišću, Legendi o Picokima i sl. Godišnje, KUD realizira oko dvadesetak nastupa.

Scena iz drame "Češalj" F. Hadžića (1989.)

Tijekom neprekidnog rada kroz KUD je prošlo 130 folklorša, pa tako i danas u društvu aktivno sudjeluje 40-ak plesača i svirača, a gotovo toliko ima i pridruženih članova koji potpomažu rad Društva. KUD se obnavlja i pomlađuje na način što u Osnovnoj školi Kalinovac djeluje škola folklor, "mali folklor", kojeg vodi Marija Pavlović, također voditeljica folklorne grupe u KUD-u. Na nivou Osnovne škole radi i tamburaška grupa koju vodi i uči Darko Gabaj, odakle dolaze mladi svirači u KUD. Voditelji redovito idu na stručne seminare gdje stječu nova znanja i razmjenjuju iskustva u plesanju i pjevanju.

Redovitim vježbanjem i probama dirigira Marija Pavlović, a one se održavaju barem jedanput tjedno, po potrebi i češće. KUD-om ravna Upravni odbor, na čelu s predsjednikom, koji je posljednjih nekoliko mandata, dipl. ing. Branko Sobota. Da bi se godišnji planovi mogli realizirati potrebno je osigurati financijska sredstva, a koja se realiziraju najvećim dijelom iz proračuna Općine Kalinovac te prema mogućnostima i kalinovački gospodarstvenici. Godine 2005. KUD "Grgur Karlovčan" je proslavio 80 godina postojanja, a 2006. godine obilježio 25 godina neprekidnog rada pod ovim imenom. Danas u KUD-u djeluje folklorna i tamburaška sekcija, a u sklopu Osnovne škole «Ivan Lacković-Croata» Kalinovac s uspjehom radi «mali folklor» kojeg vodi Martina Jušta, a također vježbaju i mladi tamburaši pod dirigentskom palicom prof. Darka Gabaja. Prema Statutu KUD-a, a u skladu Zakona o udrugama, najviše tijelo upravljanja je Skupština KUD-a. Skupština, koju tvore svi članovi izabire tijela upravljanja, nadzora i vođenja. Tako su izabrani u Predsjedništvo; 1. Branko Sobota (predsjednik), 2. Terezija Velja (tajnica), 3. Ljiljana Namjesnik (blagajnica), 4. Marija Pavlović (voditeljica),

Članovi KUD-a kod kapelice Srca Isusova 1987. godine izvode jedno izvorno kolo. Tako se to plesalo nekada, prije više od 200. godine na istome mjestu.

5. Damir Horvat, 6. Martina Jušta (voditeljica) i 7. Ivan Kucelj, u Nadzorni odbor: 1. Drago Velja (predsjednik), 2. Mladen Erdelec i 3. Marko Horvat. Članovi KUD-a danas su: Marija Pavlović, Ivan Kucelj, Branko Sobota, Željka Sobota, Katarina Sobota, Martina Jušta, Mirica Mihaldinec, Jelena Fusić, Mihael Kovačev, Terezija Velja, Drago Velja, Emilija Stipčić, Danijel Grahovac, Lucija Kovačić, Antonio Karlovčan, Mirjana Turković, Bogumil Turković, Ivan Turković, Marija Mesić, Adriana Ribić, Dalibor Ribić, Martin Milek, Brigita Korman, Katarina Peić, Andrea Grahovac, Nikolina Ščuka, Mateja Miklaušić, Matej Zvonar, Prelec, Ljubica Golubić, Bernardica Lukuš, Ljubica Petrokov, Cila Vucikuja, Nadica List, Marija Orešić, Jana Miklič, Marko Fusić, Marko Horvat, Damir Horvat, Ivan Krznarić, Mario Bačić, Miroslav Namjesnik i Ljiljana Namjesnik.

IZVORI I LITERATURA:

Arhiv KUD-a «Grgur Karlovčan» Kalinovac.

Podaci iz radnog materijala B. Begović: *Kalinovac*, Kalinovac 2006.

PRILOG 1.

DIO ZAPISNIKA od 22. XII. 1971. osnivačke skupštine Pjevačkog društva "Grgur Karlovčan" Kalinovac koja je održana u prostorijama donje škole. Prisutni: Mato Dominiković, Marija Miklič, Anica Miklič, Martin Trepotec, Katica Franjić, Marija Dautanec, Jelica Dautanec, Ana Hoić, Ivanka Balatincec, Lovro Marijan, Marija Miklič (Stjep.), Nada Đakovec, Nada Kirinec, Nada Paviša, Antun Miklič, Tomo, Sobota, Ana Miklič, Andrija Erdelec, Ljubica Fosin, Marica Dobrosta, Florijan Karlovčan, Kata Janković, Zlatko Cvilinder, Zvonko Matica, Vlado Matica, Marta Matica, Mijo Šoš, Ivan Fučkar, Mato Golub, Bolto Kaić, Ivan Balala, Franjo Barić, Viktora Miklič.

Ostali prisutni: 1) Ivan Hanžek, nastavnik pjevanja iz Djurdjevca 2) Slikar Kralj iz Kloštra Podr. Skupština počela radom u 18 sati. Na temelju dostavljenog poziva i javnog oglasa preko radio stanice Djurdjevac 20, 21 i 22. XII. 1971. imenovani su pristupili na ovu skupštinu, te na prijedlog inicijativnog odbora prisutne pozdravlja Mato Dominiković i na njegov prijedlog isti usvajaju slijedeći Dnevni red:

1) Izbor radnog predsjedništva, zapisničara i dva ovjerovitelja zapisnika 2) Donošenje odluke o osnivanju društva 3) Donošenje pravila društva 4) Izbor upravnog odbora 5) Razno

Točka 1.

Na prijedlog Miklič Antuna i Franjić Katice prisutni jednoglasno biraju - a) u radno predsjedništvo Matu Dominikovića za predsjednika, za članove: Mariju Miklič i Anicu Miklič, - za zapisničara Tomo Sobota. - b) za ovjerovitelje zapisnika: Marica Miklič i Antun Miklič. Radno predsjedništvo zauzelo je svoja mjesta, te je prisutne pozdravio Mato Dominiković i zahvalio se na povjerenju, nakon čega se prelazi na slijedeće točke usvojenog dnevnog reda.

Točka 2.

O potrebi osnivanja pjevačkog društva iscrpno govori Mato Dominiković, koji napominje: - da je Mjesna zajednica Kalinovac na sjednici 9.V.1971. osnovala Zavičajni muzej Kalinovac i ujedno imenovala članove upravnog odbora toga muzeja od 7 članova, koji su se članovi mnogo zauzimali u radu i muzej je svečano otvoren dana 28. XI. 1971. - da je svečano otvorenje muzeja otvorio i bio pokrovitelj proslave Vladimir Car predsjednik Skupštine općine Djurdjevac - da je u Planu rada muzeja za razdoblje 1971/75. mnogo predviđeno što se ima napraviti, pa je vrlo značajan momenat za naše selo da je osnovan muzej i druge aktivnosti koje se imaju uraditi - u vezi toga, da se pokazala velika potreba - obzirom na tradiciju našega sela, koje je oduvijek ranije imalo - i sada je potrebno osnivanje pjevačkog društva kojemu bi trebalo dati ime "Grgur Karlovčan" - ime prvoborca našega sela Grgura Karlovčana. Najposlije se mislilo na ime "Kalina" po drvetu koje je nekad ovdje postojalo i po njemu je selo dobilo ime Kalinovac.

S toga u smislu zakonskih propisa, inicijativu za osnivanje pjevačkog društva daje tajnik muzeja Mato Dominiković i ujedno predlaže spisak zainteresiranih pjevača - gradjana sela tj. stanovnika sela, jer je do 1941. u Kalinovcu uvijek postojalo pjevačko društvo i ima se sada sve uslove za osnivanje toga društva. - Ovo tim prije što nam se ponudio stručnjak pjevanja Hanžek Ivan nastavnik iz Djurdjevca, koji će dobrovoljno uvježbavati pjevače jednom u tjednu preko zime obično od 18-19 sati.

Nadalje Dominiković navodi, da je odbor muzeja morao pozvati pjevače iz Virovitice "Rodoljub" i iz Pitomače "Sloga" koji su pjevali na svečanosti otvorenja muzeja dana 28. XI. 1971. pa bi bilo lijepo da selo ima svoje pjevačko društvo i ono pjeva u svim prigodama u selu.

Diskusija: Nastavnik pjevanja iz Djurdjevca Ivan Hanžek pozdravlja ideju predlagача Mate Dominikovića za osnivanje pjevačkog društva, a on sa svoje strane obećava svu moguću podršku i ne traži za svoj rad nikakav honorar.

Marija Miklič predsjednica Sekcije žena zadrugarki pohvalno se izražava o datoj ideji osnivanja pjevačkog društva, jer kako navodi da je i sama bila član pjevačkog društva koje je nekad postojalo u selu, pa je i sada nakon 30 godina voljna opet biti član i pjevati u društvu.

Javili su se i drugi diskutanti: Andrija Erdelec da je kao mlad obrtnik željan biti član jednog pjevačkog društva, jer i tako uvijek rado ide na vježbe pjevanja i plesa kada to organizira omladina sela bilo radi zabave ili priredbe. Također i Antun Miklič, Tomo Sobota i dr. napominju, da su također bili članovi nekad postojećeg pjevačkog društva u Kalinovcu, a sada se rado pridružuju akciji da se to društvo osnuje i žele biti član istoga i pjevati sa mnogim drugima, jer je zato veliki interes. Potom Dominiković Mato moli i druge prisutne da učestvuju u diskusiji. Javio se Trepotec Martin nastavnik u Kalinovcu, koji podržava inicijativu predlagача i sam se prijavljuje za pjevača, jer je to korisno za cijelo selo da ima svoje društvo i da se mlađi uključuju u tu društvenu aktivnost...". Statut (pravila) donešena 22. 12. 1971.: "PRAVILA PJEVAČKOG DRUŠTVA "GRGUR KARLOVČAN" KALINOVAC

PRILOG 2.

Tekst najpoznatije izvorne kalinovačke pjesme LOVA DRŽI JOZO:

«Lova drži Jozo, generale Jozo,
s njim ga drži Đuro, kapetane Đuro
Vlovili su srnu i košutu crnu
i Maricu jošće žutema kitama.
Al govori Jozo, generale Jozo:
"Hoćeš, Đuro, lova da djelimo lova?
Tebi bude srna i košuta crna,
meni bude Mara žutemi kitami."
Al govori Jozo, generale Jozo:
"Oćeš, Mara moja, biti ljubav moja?"
Al govori Mara žutemi kitami:
- A ja ne mrem tvoja biti ljubav tvoja,
tebe tvoja majka v palači rodila,
mene moja majka pod jelom zelenom;
tebe tvoja majka v pačalat povila,

mene moja majka vu bukovo lišće;
tebe su zibalje v zibači zibale,
a mene su vjetri med dvema granama,
zato ne mrem tvoja biti ljubav tvoja. -

Al govori Jozo, generale Jozo
"Ako ću te, Maro, v mladosti loviti,
onda ću te, Maro, v lice poljubiti;
ako ću te, Maro, v starosti loviti,
onda ću te, Maro, strelicom ubiti.»

(Pjesmu je zabilježio 1946. u Kalinovcu Vinko Žganec, a pjevala je Marica Sobota. Zapis melodije također je od Vinka Žganca – V. Žganec: Hrvatske narodne popijevke iz Koprivnice i okoline, Zagreb 1962.)